

دلیل دوازدهم:

در فرایند شبیه سازی (در ابتدای تحقیقات) انسان های بسیاری در مراحل اولیه می میرند. چنانکه گفتیم در شبیه سازی گوسفند (دالی) از میان ۲۷۷ آزمایش تنها یک مورد با موفقیت همراه شد. جالب اینجاست که دانشمندی که تولید گوسفند مذکور را مدیریت کرده بود، خود این فرآیند را به همین جهت در مورد انسان، غیر اخلاقی می داند:

برای اینکه دست به شبیه سازی انسانی بزنیم، ناگزیریم که نخست از موفقیت آمیز بودن این عمل مطمئن شویم. اطمینان از این کار هنگامی حاصل می شود که دست به آزمایش هایی بر انسان بزنیم؛ اینجاست که دور پیش می آید، تنها راه برون رفتن از این سیکل بسته آن است که همان مسیری که برای شبیه سازی دالی در پیش گرفتیم، دنبال کنیم و آنگاه از طریق آزمایش و خطا به نتیجه مطلوب برسیم و این کار به معنای استفاده از جنین انسانی است که از نظر ویلموت عملی است غیر اخلاقی.^۱

نظر اهل سنت در این باره، برخی از محققین نوشته اند که:

حال جای این پرسش است که به فرض که در شبیه سازی انسانی ناگزیر از نابودی جنین های ناخواسته باشیم، آیا این کار غیر اخلاقی است؟ پاسخ کلی مخالفان شبیه سازی انسانی در میان اهل سنت مثبت است. از نظر آنان، جنین، انسان است و قتل او قتل نفس محترمه است.

در مورد هویت و شخصیت جنین، در میان اهل سنت اختلاف نظر فراوانی وجود دارد. بر خلاف آموزه های رسمی آیین کاتولیک که قاطعانه سقط جنین را در هر مرحله از حیاتش محکوم می کند و بر این باور است که این کار قتل نفس است و جنین دارای شخصیت کامل انسانی است، در میان اهل سنت کسانی بوده و هستند که سقط جنین را تا مراحل مجاز می شمارند. از نظر عالمان اهل سنت، حکم سقط جنین قبل از چهار ماهگی با بعد از آن متفاوت است. معمول آن است که گفته می شود جنین تا چهار ماهگی سه مرحله چهل روزه را می پیماید؛ نخست نطفه است، سپس علقه و آنگاه مضغه. غالب فقها به استناد حدیثی از رسول خدا، چهار ماهگی را آستانه حلول روح در جنین می دانند.

۱. شبیه سازی اسلامی، ص ۳۶۰.

مضمون این حدیث که عبدالله بن مسعود آن را در نتیجه، حکم سقط قبل از چهار ماهگی با بعد از آن تفاوت دارد. در حالی که گونه ای اجماع بر حرمت سقط جنین بعد از چهار ماهگی وجود دارد، برخی از مذاهب اهل سنت سقط جنین را قبل از این مدت به طور مشروط و گاه مطلق مجاز می شمارند. می توان آرای مختلف فقهای مذاهب چهارگانه را به شرح زیر بیان نمود:

رأی اول، جواز مطلق: پاره ای از فقهای حنفی مذهب، ابن رشد و پاره ای از حنبلی ها برآنند تا هنگامی که روح در جنین دمیده نشده، سقط آن مطلقاً جایز است، به دلیل آن که تا قبل از دمیده شدن روح، جنین انسان زنده به شمار نمی رود.

رأی دوم، جواز سقط نطفه: بعضی از فقهای شافعی مانند ابواسحاق مروزی و پاره ای از فقهای حنبلی، جواز سقط جنین را تنها شامل نطفه می دانند و معتقدند که سقط جنین تا چهل روزگی مجاز است.

رأی سوم، جواز سقط مشروط: عمده فقهای حنفی و عده ای از فقهای شافعی، سقط جنین را تا قبل از دمیده شدن روح تنها به دلیل عذری موجه، مجاز می شمارند.

غزالی نیز حرام بودن نطفه را عذری موجه برای سقط می شمارد.

رأی چهارم، کراهت: از نظر پاره ای از فقهای حنفی، شافعی و مالکی، سقط جنین چه با عذر و چه بدون عذر، مکروه است؛ زیرا نطفه انسان نیز در نهایت انسان می شود و نمی توان سقط آن را مباح دانست.

رأی پنجم، حرمت مطلق: از نظر عمده فقهای مالکی، شافعی و ظاهری، سقط جنین مطلقاً حرام است و این حرمت شامل همه مراحل جنینی می شود و تفاوتی میان قبل یا بعد از چهار ماهگی وجود ندارد.^۱

بنابراین از نظر عده ای از فقهای اهل سنت، سقط جنین قبل از چهار ماهگی جایز است، اینکه با توجه به این مبانی متنوع فقهی نمی توان نابودی جنین را در جریان شبیه سازی غیر اخلاقی و حرام شمرد.

درباره نظر شیعه در سقط جنین، ظاهراً اختلافی نیست که بعد از ولوج روح، سقط جنین حرام است، دلیل این مطلب را استظهار «قتل نفس» در این فرض دانسته اند. همچنین قبل از ولوج روح هم (قبل از چهارماهگی)

حکم به حرمت «سقط جنین استقرار یافته بر جداره رحم» ظاهراً در میان فقهای شیعه مورد اتفاق است.

۱. شبیه سازی اسلامی، ص ۳۶۱-۳۶۴.

توجه شود که معمولاً فقهای شیعه درباره حرمت این امر سخن نگفته اند^۱ بلکه آنچه در کلمات ایشان مطرح است بحث از دیه سقط جنین و میزان آن در مراحل مختلف است اما از همین حکم وضعی، ظاهراً بتوان به حکم تکلیفی حرمت دست یافت، ضمن اینکه در مسئله روایاتی موجود است که صریحاً ناظر به حکم تکلیفی است:

دین خارج فقه ائمه سید حسن خمینی

---

۱. البته مرحوم مجلسی در روضة المتقین به روایات اشاره می کند و می نویسد: «یدلّ علی حرمة سقی الدواء»

